

EVANGELIKUS ÓRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS TÁRSADALMI HETILAP

A HAZAI NÉGY EVANGELIKUS EGYHÁZKERÜLET KÖZLÖNYE.

Megjelenik hetenként egy íven, a Hivatalos Közlemények, mint az Ev. Órálló melléklete, minden két héten.

A kéziratot a szerkesztőhöz, a hirdetés szövegét és díját a kiadóhivatalba kell küldeni.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

KOVÁCS SÁNDOR theol. akad. tanár
Pozsony, Konvent-utca 11. szám.

KIADÓHIVATAL:

HORNÝÁNSZKY VIKTOR
hirlapkiadóhivatala, Budapest, V., Akadémia-u. 4.

A lap ára a „Hivatalos Közlemények” melléklettel együtt egész évre 10 kor. félévre 5 kor., negyedévre 2.50 kor.

A Hivatalos Közleményeket az anyaegyházak és felsőbbrendű iskolák ingyen kapják.

Hirdetés ára oldalanként 32 kor.

TARTALOM: Isten mindenütt. *Kozma Andor.* — Néplélek és egyház. *Phaidon.* — Szemle. — Tárca: Grundtvig. (Cs.) — Egyházi élet. — Pályázatok.

Isten mindenütt.

Ős székesegyház íves csarnoka:
Felséges szobrok, festmények soka,
Hatalmas ércszavú harang,
Nagy orgonából buzgó csodahang,
Csúcsívés, színes ablakok,
Arany, biborruhas papok, —
A fény, a pompa szinte elvakít...
Ha ilyet láttam, azt rebegetem
Rajongó szívvel, ihletetlen:
Az Isten íli lakik!

Kicsiny kápolna lombok rejtekén,
A ki belé jár s papja is szegény.
Néhány naiv kép kimeszelt falán,
Egy-két forint az értékük talán, —
De a szegénynek, a ki hisz,
Csodatevő e vézna dísz.
Itt vigaszt nyer sok földi gyötrelmem...
Ha ilyet láttam, azt susogtam,
Térdemre hullva, meghatoltan:
Az Istent itt lelem!

S hol templomot még senki sem rakott,
Látván derűt, látván borulatot,
Szelíd vagy szörnyű ős természetet,
Nagy alkotást, tudást, művészetet,
Fenn szárnyaló eszményívást,
Szeretetet, irgalmazást,
Nagylelkű embert, jót, nemes szívűt:
Templom híján is egyre vallom
S hymnus gyanánt világgá dallom:
Van Isten mindenütt!

Kozma Andor.

Néplélek és egyház.

Helyesebb lett volna tán e kis eszmefuttatásnak a következő címet adnom: „Lélektan, theologia és egyház”, minthogy a célokat rámutatni azon benső viszonyra, a mely egyrészt a lélektan s másrészt a theologia és az egyház között létezik. Minthogy azonban e ráutalásnak gyakorlati a tendenciája, nevezetesen azon követelmény megvonása, hogy ha egyszer a theologia és az egyház a lélektannal oly közeli viszonyban állanak, hát akkor nemcsak logikailag helyes, hanem az élet szempontjából is elengedhetlenül szükséges a lélektani vonatkozásoknak theologiai és egyházi szempontból való tisztázása: jobbnak láttam mégis az adott címmel maradni. Evvel mintegy jelezni akarva, hogy az egyháznak, ha hódítani és győzni akar, a néplélek megfigyeléséből kell okvetlenül kiindulnia s okvetlenül ahhoz kell mindig alkalmazkodnia is.

Azon kezdem, bármily szokatlannak lássék is a dolog, hogy maga a theologia, mint tudomány nem egyéb, mint lélektan. Nagyon jól tudom én, hogy az ósdi metaphysikai felfogásból folyólag manapság is a theologusok túlnyomó része a theológiát bizonyos metaphysikai jellemű és tartalmú tudománynak, mondjuk röviden metaphysikának tekintti: ámde Kant óta tudjuk, hogy a metaphysikai felfogás elvesztette örökre jogosultságát; viszont Schleiermächertől meg megtanultuk, hogy a vallás sem nem metaphysika (vagyis bizonyos metaphysikai jellemű tanok rendszere) sem nem morál (miként ezt Kant tévesen hirdette), hanem szemlélet és érzélem. Egyszóval egy bizonyos lelki állapot s hozzáteszszük mindjárt: a legmagasztosabb, a legszentebb, az egyetlen tisztára emberi lelki állapot. Mert értelme az állatnak is van. Az állat is emlékezik, egyes ösztönszerű affectusaira hangokat használ jegyképen, bizonyos mértékig tanítható is, az állat is tud örülni és szomorkodni, kérni és félni, hálát mutatni és ravaszkodni: egyszóval az állat lelki világában is vannak bizonyos, bárha sokkal fejletlenebb képességek, a melyek őt az emberrel bizonyos mértékig hasonlóknak tüntetik fel (sokan azt vallják, hogy beszélnek is. Ez alapon küldte ki nemrég a chicagói egyetem néhány tudós tanárát, hogy a majmok nyelvét tanulmányozzák). Ámde az az egy bizonyos, hogy vallása csak az embernek van: s ezért a vallás lelki állapotát joggal nevezhetjük par excellence emberi tulajdonnak. Már most a lélektan általában az a tudomány, a mely az emberi lélek titkaival és rejtélyével foglalkozik. Minthogy pedig

az emberi léleknek legnemesebb, legfenségesebb, sőt egyetlen módon emberi megnyilatkozása épen a vallás: ebből folyólag a lélektannak is par excellence e *vallásos lelki állapottal kell első sorban foglalkoznia és tisztába jönnie*; jobban mondva, a vallástudománynak, vagyis a *theológiának lélektanná kell átalakulnia*, hogyha feladatát bizton és sikerrel meg akarja oldani. S hozzáteszszük, csak ha ekkép átalakult, fogja theoretikus feladatát, mint öncélú tudomány, és ebből folyó *praktikus feladatát is*, mint az egyházi építés eszköze bizton és sikerrel betölthetni. Hogy csak egy megvilágosító példát hozzak fel: a régi *metaphysikai* felfogásról szemlélve, a csodákat a theologia, mint a maga privilegizált supranaturális bizonyítékait használta fel, hittételeinek bizonyítása érdekében. Minthogy pedig a modern természettudomány e csodákban való hitet megdöntötte, vagy legalább alaposan megingatta: innen a mai műveltek lelkében a közöny a hittételek iránt, a melyekben nem lát egyebet, mint egy letűnt naiv korszak kegyeletének múzeumi emlékeit, a melyek felett még szerencse, ha nem élcelődik. Ámde magyarázzuk csak meg e művelteknek, hogy a csodát nem ily szempontból kell tekinteniök. Hogy a csoda nem egyéb, mint a hitnek természetes s egyben legbájosabb, legpoétikusabb virága, a mely nélkül e hit olyan lenne, mint a rét virág nélkül, a virág illat nélkül, az égbolt csillagok nélkül, a csillagok ragyogás nélkül. Hogy nem is akar e csodahit többet kifejezni, mint a vallásos lélek benső ellenállhatlan sejtő vágyakozását üdvösségének mennyei, tehát földfeletti forrása után. Hogy nem is a csoda szüli a hitet, mint ezt közönségesen gondolják, hanem épen megfordítva, a hit szüli mindig a csodát, a mely nélkül el nem lehet, mert ez lényegéhez tartozik. Ez alapon aztán magyarázzuk meg azt a csodatörténetet e benső lélektani jelentősége szerint, úgy t. i., hogy az a kételkedő művelt megértve, hogy mi magasztos *gondolatot*, mi fenséges *eszmét* fejez ki e vagy ama csoda-elbeszélés, a melylyel szemben az a kérdés, vajjon megtörtént-e hát az, avagy nem, már nem lélektani, tehát nem is theologiai, de pusztán történeti, pusztán természettudományi kérdés... Mutassuk ki neki, hogy lehet valami elbeszélés történetileg valótlan, természettudományilag képtelen s *benső eszmei tartalma szerint mégis kifejezhet az örök nagy igazságot*. S bizonynyal tapasztalni fogjuk a közöny jegének megolvadását, a hitetlenség kietlen sötétségének szertefoszlását: s a reformáció egyháza modern korunkban is az lesz, a mi kezdetben volt: világ világossága, élet sava, lelkek menedéke és erőssége...

Úgyde erre csak egy szabad, a modern tudományos haladás színvonalán álló, a modern tudománnyal *ugyanazon célra ugyanazon tudományos eszközökkel törekvő* theologia képes, a mely lemond előre is arról, hogy tovább is a metaphysika elérhetlen hitelevesszett és megbizhatlan kódéből szerezze érveit, hanem elmerül a lélekbe magába s onnan hozza színre a vallásos élet megfigyeléséből merített összes eredményeit, mint a pszichológiai tudomány legmagasabb, legideálisabb és így legtöbb szimpátiára is joggal igényt tartó képviselője és kifejezésre juttatója.

Merem állítani, hogy e theológiának az *egyházi élet átalakításában, hogy úgy mondjam megújításában* is döntő szerep fog jutni. Hiszen a theologia és az egyház két egymást feltételező értékfogalom, a melyeknek egészséges kölcsönhatásán alapul még csak benn az egyházban az egészséges élet. Az írásmagyarázat, a melyre a theologia a maga tudományos eszközeivel eljutott, képezi az igehirdetés alapját, a melynek csatornáján át az Ige élővíze a gyülekezeti hívek lelkébe ömlik. Ha ez igehirdetés jó, akkor jó hatása sem maradhat el. Jó igeh-

irdetésről pedig jó tudományos megalapozás, vagyis az Irás *igazi* értelmének tudományos felszínrehozatala, tehát jó írásmagyarázat nélkül szólni sem lehet. A jó írásmagyarázatnak pedig alapfeltétele, hogy az Irásban *vallásos* okiratokat lásson, a melyeknek nyitjához tehát *lélektani* úton juthat el. Egyházi tanrendszerünknek (botránykő annyiak szemében!) megvilágosító magyarázója is csak ez írásmagyarázat lehet. Liturgiánk, lelkipásztorkodásunk csak a helyesen megértett Irás, illetőleg az ebből helyes magyarázattal kimerített Ige útmutatása és értékesítése alapján nyernek erőt s életet. Egyszóval: *modern korunknak modern, tisztán lélektani alapon nyugvó theológiára van szüksége*, mert csak e theologia lesz képes a modern viszonyok között az egyház modern kiépítésére és meg erősítésére. A néplélek — bárha vallási meghatározottságában magával bensőleg mindig azonos marad is — de a vallási tartalom kifejezésében korszakról-korszakra változik s átmenetet mutat fel: azé az egyházé a jövő, a mely ez átmenetet, e változást megfigyelni, több: e megfigyelésében a pszichológiai rügókat felkutatni s azokat a maga érdekében értékesíteni képes. Én ugyan nem féltem az én reformációi, és ezért nemesak neve, de tartalma szerint is valóban evangéliomi egyházamat a róm. kath. hierarchiai egyházzal szemben: őszintén be kell vallanom mégis, hogy megfigyelésem szerint a római egyház a néplélek e változatainak, e kivánalmainak felismerésében és lélektani értékesítésében több életrevalóságot árult el, mint mi; jobban tud — minden lényegbeli merevsége dacára — alkalmazkodni a viszonyokhoz és a körülményekhez, mint mi; bár viszont, épen mert a lényegben merev és hajthatatlan, sikere is csak ideig-óráig tartó, addig, a míg műveletlen tömegekkel áll szemben. A mi vallásunk nemesak hogy ki nem zárja, de sőt egyenesen feltételezi a műveltséget. Nos hát nekünk *ehhez a műveltséghez* kell alkalmazkodnunk s evvel kötendő szövetséges fegyverbarátságunktól várunk a győzedelmet. A „nép“ fogalma nekünk más, mint a róm. kath. egyháznak. A „néplélek“ is e szerint tartalmilag módosul értelmében. Mondhatnók, nálunk a *mindenkori modern korszellem* az, értve e szót nem destructiv, de legnemesebb tartalma szerint. A miként Luther meggyőzte igazával a világot, mert korának szellemét, a renaissance szellemét szólaltatta meg hallhatatlan munkáiban (a renaissance *egyéniség* elvét alkalmazta a materiális elyben, kimondván, hogy „egyéni élő hit üdvözt“; s a renaissance „*ad fontes*“ elvét alkalmazta a formális elyben, kimondván, hogy „hit és élet dolgában egyedüli norma a szentírásban foglalt istenige“, tehát visszautalt az egyetlen ősi formához), úgy mi is csak úgy győzzük meg a világot, ha korunk szellemi felfogásának magaslataira állunk s onnan indítjuk meg hódító hadjáratunkat... Ámde tudjuk azt is jól, hogy az az óriási tudományos haladás, a melyre az emberiség a reformáció kora óta eljutott, elsősorban épen a reformáció hatásának tudandó be; különösen az a szédületes tudományos magaslát, a melyre a történeti kritika, a természettudományi vizsgálódás s a bölelelet és a lélektan felemelkedni képes volt, csak a reformáció által közkinccsé tett renaissance-korbeli szabad kutatás és pedig a forrásokba közvetlenül visszamerülő szabad kutatás (a szabadság foly az *egyéniség*, a forrásokra visszatérés az *ad fontes* elvéből) érhető meg, de ez alapon aztán teljesen és jól megérthető. A reformáció *szellemöröke* tehát a mindenkori korszellemhez, az elért tudományos eredményekhez való alkalmazkodás. Az ideális értelemben vett néplélek megfigyelése s a naiv, mondjuk, a tömegnépléleknek ez ideális magaslatra való felemelése. — Aknázza ki ez örökét: bizonynyal övé a jövő.

Phaidon.

SZEMLE.

Még egyszer Késmárk.

Nagytiszteltető Szerkesztő Úr! A késmárki igazgatóválasztás ügyéből kifolyólag egy elvi kérdést szeretnék felvetni, felkérve egyházjogászaikat a hozzászólásra és a kérdés tisztázására. Zsinati törvényeink 41., 85. és 112. §-ai szerint a középiskolák igazgatói *hivataluknál* fogva tagjai az egyházközsegi, illetve egyházmegyei és kerületi közgyűléseknek és kerületenkint kettő az egyetemes gyűlésnek is. (148. §.). E gyűléseken szavazati joggal bírnak minden felmerülő kérdésben. Az egyházi kormányzásba való befolyás első előfeltétele azonban az *egyházhoz való tartozás* lévén, kérdelem már most, tagja lehet-e református létére az új késmárki igazgató különböző egyházi gyűléseinknek? *Bányakerületi.*

TÁRCA.

Grundtvig.

(1783—1872.)

Nálunk ez a név nem igen ismeretes. Pár sorban az újabbkori egyháztörténet említést tesz róla, mint kiváló dán theologusról, de érdemeihez képest a nem dán theológiában nem láttam őt kellően méltatva.

Grundtvig, ez a minden ízében dán lutheránus pap, oly hatással volt egyházára, korára, mely áldásos nemcsak nemzeti egyházára és hazájára, hanem az egész kereszténységre és emberiségre.

Az északi népek vallásossága, kulturája, társadalmi és gazdasági felvirágzása, politikai szabadsága nagyrészt e férfiú működésének eredménye.

A rationalismus egyházpusztító művének megakadályozásában oroszlánrésze van Grundtvig nemes, jellemes, céltudatos küzdelmének. Méltán nevezhetjük őt a skandináv kereszténység leghatalmasabb szellemének.

Nemes, keresztény jelleme világíthat a mi sötétségünkben. Küzdelmeinkben, harcainkban vigasztaló, bátorító és felemelő lehet az ő példája.

Jelen soraimban nem kívánok önálló művet adni az olvasóknak. Tanulmányom gondos felhasználása a hasonló dán tanulmányoknak és Grundtvig életét tárgyaló műveknek,* melyekből kiválasztottam azt, a mi hazai egyházi közönségünket legjobban érdekelheti.

I.

Mielőtt Grundtvig életrajzához fognánk, pár vonásban jellemezni akarjuk a dán egyházi és theologiai állapotokat a XVIII. század végén.

A pietismus korszakát Dániában is a rationalismus váltotta fel. A XVIII. század végén már csak Brorson

* Tanulmányom alapjául szolgálnak a következő művek:

Fr. Winkel Horn: N. F. S. Grundtvigs Liv og Gjerning. Kjöbenhavn 1883. 481 l.

Fr. Nielsen: „N. F. S. Grundtvigs religiöse Udvikling“. 1889.

Dr. L. N. Helveg: „Den danske Kirkes Historie efter Reformationen“. II. köt. 1883. 873 l.

L. Schröder: „Den nordiske Folkehøjskole“. 1905. 487 l.

C. Grove: Grundtvigs Højskole paa Marielyst. 1881. 63 l.

L. Koch: Fra Grundtvigianismens og den indre Missonstid. 1898. 290 l.

Grundtvig: Salmer og tandelige Sange: en forkortet Udgave. 1383. 481 l.

J. Schröder: Mindeblade fra Grundtvigs Hundredaarfest. 1883. 138 l.

szép énekeiben élt a pietismus és a rationalismus befejezte hódító munkáját.

A rationalismus fő képviselője Dániában a XVIII. század végén Bastholm Keresztély (1740—1810.). Ez a férfiú nem akart lelkész lenni és csak atyjának óhajára választotta azt a nehéz pályát. 1775-ben adta ki fő művét a prédikálás művészetéről (Den gejstlige Talekunst). Ez e mű arról is nevezetes, hogy felkeltette II. József császár figyelmét, a ki elrendelte, hogy a magasabb tanintézetekben, mivel a mű nem szorosán véve felekezeti, tankönyvül használják.

A lelkésznek szerinte ép úgy, mint a színésznek, habár nemesebb hivatásnak élve, elő kell adnia finom eleganciával szerepét. *Nem kell okvetlenül hinnie azt, a mit hirdet.* Sőt épen a hit terén kellő okossággal és körültekintéssel kell eljárnia, mivel semmi sem veszedelmesebb, mint elkészeríteni a hallgatókat. Az igazság rendszerint igen elkészerít. Az egyházi szónok célja nem elkészeríteni, hanem javítani. Ezen cél érdekében a szónokló lelkésznek sokszor egyes gondolatokat át kell ugornia, tulajdonképeni célzatait el kell rejtienie, s így megédesíteni a keserű orvosságot és a legélesebb feddést elviselhető adagokban kell beadnia.

A kor tükre azon műve is, melyben az istentisztelet reformálását tárgyalja (Forsøg til en forbedret Plan i den udvortes Gudstjenesten. 1785). Szerinte a régi liturgia, mely hosszadalmas, nem felel meg az egyszerű, észszerű tannak. Az evangélikus isztentisztelet legyen „rövid, érdekes, felelevenítő.“ Ajánlotta a térdepelést az imádkozásnál, de csak azért, hogy a hivek el ne aludjanak. A templomban csak a dicséret-énekeknek van helye, azok az énekek, melyekben valamit kérünk Istentől, eltörlendők; mert természetellenesek. Hiszen a gyermek is, ha valamit kér szüleitől, nem kéri azt énekelve, hanem inkább sirva. Az ének és zene az öröm kifejezése és nem a fájdalom és bűnbánat megnyilatkozásai. A verses imák, mint szintén természetellenesek, eltörlendők. A keresztésnél eltörlendőnek tartotta a régi formulát s a helyett ezt a kérdést ajánlotta: „Akarsz-e Jézus Krisztus országának polgára lenni? Úgy azon kell munkálkodni, hogy Jézus Krisztus nyomdokaiba lépj, műveld szivedet az ő szive mintájára, kövessed őt az alázatosság és engedelmesség útján, hogy megtisztítsa lelkedet és testedet minden szennytől és megszenteljen az Isten félelmében.“ Az úrvacsoránál is hasonló változtatást ajánlott. A papság nem fogott nyomban hozzá e reformokhoz, de a műveltek nagyon időszerűeknek tartották és melegen üdvözölték.

Ugyanazon évben kiadta e termékeny író vallástani tankönyvét (Religionsbog for Ungdommen). E tankönyvben kifejti a vallástánítás célját, mely szerinte nemcsak az, hogy jó keresztényeket neveljünk, hanem egyszerűsmind jó és hasznos polgárokat.

A lelkészképzés reformálására is felhívja egyik művében a figyelmet (Korte Tanker til naermere Eftertanke over den gejstlige Stand. 1794.) A városi lelkészeket szerinte egészen másképen kell képezni jövő hivatásukra, mint a falusiakat. A városi lelkészeknél fő figyelmet kell fordítani a filozóphiára, míg a falusiaknál a földmívelés tanra. Az egyházi tannál fő az, hogy a lelkész, ha nem is meggyőződése, hiveinek mindig épülésére használja az egyház dogmáit, azért nem szabad őt gorombán csalónak nevezni. Igen helyesen jellemzi e kort egyik történetírója N. M. Peterson ekként: A rationalismus törekedvén a legmagasabb bölcsesség után, elvégre is lesúlylyedt és ellumposodott. Minden becsületes léleknek, mely utálta a képmutatást, el kellett fordulnia tőle.“

1880-ban lemondott Bastholm papi hivataláról és mint író visszavonult a magánéletbe, a hol történelmi tanulmányainak élt.

Az orthodox világnézetnek ez időben a dán papság körében csak Balle püspök (1744—1816) volt képviselője. 1793 óta a fővárosban bibliamagyarásokat tartott. Csak egy kis kör tartott ki mellette, a közönség több ízben lehetlenné akarta tenni a bibliamagyarázó órákat. Lármázva, köhögve és sokszor közbe is kiáltva a templomban.

A biblia védelmére 1796 óta kiadott egy heti lapot „Biblen forsvarer sig selo“ cím alatt (A biblia önmagát védi). Ezen lapjáért szidalmazták, meghurcolták az irodalmi kapcabetyárok. De a jó püspök mindent elviselt, hogy egyháza hitét megvédje. Igaz, tehetsége nem volt elégséges a nehéz harcra. A kereszténység elleni támadás telőpotját érte el Horreborv „Jézus og Fornnosfters“ című lapjában. Szerinte Jézus rajongó forradalmár, a ki midőn látta, hogy terve nem sikerült és többé becsülettel vissza nem léphet, a keresztfára engedte magát feszíteni.

A dán papság ilyen theologia befolyása mellett lassan teljesen elvilágiósodott. A lelkigondozást elhanyagolták és világi hivatalnokok lettek. A keresztény tan eltűnt a szószékről s helyét a hasznos értekezés és népfelvilágosítás foglalta el. A papság tekintélye hanyatlott, mert az az álláspont, melyet elfoglaltak nem volt őszinte.

II.

Grundtvig N. F. S., a kiről tanulmányunk szólni akar, a rationalismus virágkorában született. Nagyatya szegénysorsú szüleit korán elvesztette és Roskildében csak a nép filléreiből végezhetette iskoláit. Azután egy elhagyott szigeten 28 esztendeig lelkészkedett. Püspöke meglátogatván őt, naplójában így jellemezte: „Grundtvig Ottó sejtő-i lelkész, jóra való ember, sokat tett ezen szigeten, sok gyermeke van, 10—12, kiket ezen az elhagyott helyen nem részesíthet kellő nevelésben s tanult, derék pap, ki megérdemelne jobb helyet is.“ Hat év múlva jövedelmezőbb lelkészi állást kapott.

Egyik leánya a fent említett Balle püspöknek volt lelkész korában felesége. De mielőtt Balle püspökké lett, meghalt neje. Balle püspök nem tudta elfelejteni e derék nőt s egészen haláláig azon hitben élt, hogy neje minden nap bizonyos órában megjelenik lakásán, szótlánul férjére néz, azután eltávozik.

Grundtvignak O. János nevű fia szintén lelkész volt, 1768-ban nőül vette Bang Máriát és e házasságból 7 gyermek származott, ezek közül 2 csecsemő korában meghalt, az élve maradt 4 fiú között legfiatalabb volt Grundtvig Frigyes Miklós Severin, ki Udbyban született 1783 szept. 8-án.

Grundtvig János nem tartozott a rationalista lelkészek közé. Írt egy vastag kátét teljesen orthodox szellemben, melyet sógora Balle püspök sokáig nem akart approbiálni azon indokolással, hogy túlsokat kíván a gyermekektől. Balle püspök nagyon kifakadt a miatt, hogy mindegyik lelkész a maga kátéját akarta tankönyvül használni. Grundtvig Jánosról sógora Balle püspök ezt írta egyházlátogatási jegyzőkönyvébe: „Grundtvig jól irta egyházlátogatási jegyzőkönyvébe: „Grundtvig jól katekizál és liturgizál, csak nagyon gyorsan. A fiatalság eleintén nagyon csendes volt és félénk. Egyesek jól feleltek. Egy részük eléggé jól tartotta magát“. Hét év múlva ismét elment a püspök Udbyba és akkori látogatásáról így szól jelentése: „Grundtvig lelkész magas kora dacára ifjú hévvel működik, János ev. 17, 25—26. alapján alapszólóan prédikált és épületesen, jól katekizált és liturgizált“.

Grundtvig neje kegyes, erélyes nő volt, kinek jel-szava az volt: „inkább meghalok, de határozatlan soha sem leszek“. Erre az anyára írt költeményét fia e két sorral zárja be:

„Vil nogen slynge en Blomst om min Stav,
Han plante den paa min Moders Grav“.

(És ha valaki virággal akarja övezni az én vándorlásomat, úgy ültesse azt anyám sírjára).

Az udby-i kedves paplakban kilenc évet töltött a korán tanulni vágyó kis fiú. Mihelyt olvasni megtanult, felolvasott édes anyjának Holberg egyháztörténetéből. Atyját arra kérte, hogy adjon neki egy olyan könyvet, melyben csak Lutherről lesz szó. A szülei házban esténként házi ájtatosságot végeztek az udby-i paplakon.

A régi népmeséket egy öreg szolgáló mesélte el a kis fiúnak, attól tanult meg egy-két népdalt.

A falu tanítója nem rég jött Koppenhágából, eltelve zavaros forradalmi eszmékkel, magasztalta a franciákat, de a kis Grundtvig nem szerette a franciákat; mert az öreg kántortól azt hallotta, hogy rosszul bántak a franciák nemzete őseivel, a góthokkal.

Kilenc éves korában a kis fiút Feld lelkészhez adták Tyregodba s ezután már csak a vakációban jött a kedves udby-i paplakba. Feld lelkész a latin nyelvre tanította a fiút és így előkészítette az akkori gymnasiumba. Tyregod Vejle mellett fekszik Dél-Iglandban. A vidék gazdag történelmi emlékekben. Grundtvig megtanulta Luther kis kátéját latinul és a paplakban szorgalmasan énekelték Kingó énekeit. Itt jutott Horrebow lapja is kezei közé és azt olvasva, égett a vágától, bárha csak ő is jó bácsija, Balle püspök védelmére kelhetne. Az utazás szárazon és vizen Tyregodba megélenkítette képzeletét. Későbbi korában is nagyon ajánlotta a gyermekek utazását lelkük élénkítése céljából.

15 éves korában atyja konfirmálta és az aarhnsi latin középiskolába adta. Ez iskolában figyelmet kellett volna fordítani az anyanyelvre is, de ezt ott majdnem teljesen elhanyagolták és csak a latin nyelvre helyezték a fősúlyt. A tanítás idő naponként 7 óra volt. Mindig egy és ugyanazon latin énekvers elénklésével kezdték és végezték az oktatást. A növendékek egyike térdepelve elmondott egy latin imát az ének befejezése után. Egy nyelviskola volt e gymnasium. Talán e lélekölő rendszer hatott annyira Grundtvigra, hogy későbbben nem nagy barátja az ily iskoláknak. Templomba vasárnap kétszer kellett a tanulóknak menniök és két hosszú prédikációt végig hallgatniök, azonkívül sokszor mentek temetésekhez is énekelni. De az iskola szelleme egészen a vulgaris rationalismus volt. A tanítók ez üres lelkikinzásban a pipának és kártyának hódoltak.

Ez iskolát ott hagyva ezt írja Grundtvig: „Dacára azon keresztény nevelésnek és felvilágosodásnak, mely a Dániában a XVIII. század végén uralkodott, a XIX. századba úgy léptem át mint pogány és ezt nem is titkoltam“.

(Folyt. köv.)

EGYHÁZI ÉLET.

A „Hivatalos Közlemények“ következő száma anyag híján csak egy hét múlva, június elsején fog megjelenni. A pályázatokat az Órálló közli.

Boeckay-ünnep. Az egész ország protestáns világa ünnepelt május 20-án, a múlt vasárnap. Az istentiszteleteket, ünnepi közgyűléssel mindenütt megtartották,

Boeckay emléket megörökítették. Az ünnepekről a következő tudósítások érkeztek be.

Budapestben a várban Scholtz Gusztáv esperes, a deáktéri templomban Horváth Sándor (magyarul), Schrantz János (németül), a városligetben Kaczián János, a kerepesi úton Bujnák Pál (tótul) és Droppa Vilmos (magyarul) s Óbudán Reif Pál hitoktató mondtak ünnepi beszédet. A magyar egyház közgyűlésén dr. Wágner Géza elnökölt.

Pozsonyban Elmer Gusztáv és Trsztyénszky Ferenc méltatták a bécsi béke jelentőségét, a diszközgyűlésen pedig dr. Dobrovits Mátyás felügyelő. A Boeckay-alapra összesen 226 K 79 f folyt be, még pedig templomi gyűjtésből 63 K 08 f, a lyceumi tanulóktól 44 K 75 f, az elemi tanulóktól 115 korona 96 fillér.

Somorján a közölt műsor szerint folyt le az emlék-ünnep. Délelőtt az evang. templomban gyönyörködve s áhitattal hallgatták dr. Masznyik Endre theol. akad. igazgató szép s emelkedett prédikációját, a melynek tartalma mélyen bevésődött a szívekbe. Délután a népligetben volt emlékünnep.

A *zay-ugróci* ősi articularis egyházban Riesz Károly lelkész rendezte az ünnepet s az emléknappal vallásos és hazafias jelentőségét egyenlően kidomborította.

Turócszentmártonban Skrovina Ottó adminisztrátor prédikált. Offertoriumképen begyűlt 15 korona.

Modor. A dunáninnyi kerület modori polg. leányiskolája máj. 20-án délután ünnepelt a következő műsorral:

1. „Luther éneke“ (a 46-ik Zsoltár) hármasszólamban előadják az intézet növendékei. 2. „Hiszek egy...“ Szabolcska M.-től, szavalja Bázlik A. IV. o. n. 3. „Boeckay István, hazánk és vallásunk szabadságának hű védője“, Brand Vilma igazgató. 4. „Kuruc dalok“, karének, éneklék az intézet növendékei. 5. „Mikes“, molodráma Lévy I.-től, zenéje Nemes E.-től. előadja Schmidt M. IV. o. n. és *. 5. „Hunyady László“ Erkel F.-től, négykézre játszsza Benedy Szerén és Mészáros Dóra tanítónők. 7. „Záró szó“, mondja Hollerung Károly, főesperes és iskolaszéki elnök. 8. „Hymnus“, Erkel F.-től, karének. éneklék az intézet növendékei.

Az ünnepre, mint az iskola egyéb ünnepélyeire is nagy közönség gyűlt egybe a városból és vidékéről s lelkesen tapsolták a szereplőket.

A *körmenői* ág. hitv. evang. gyülekezet 1906. május hó 20-án (vasárnap) az evang. templomban kettős Boeckay-ünnepélyt rendezett. Délelőtt fél 10 órakor istentisztelet, délután 3 órakor egyházi ünnepély volt. Ez utóbbinak műsorát itt közöljük:

1. „Erős vár a mi Istenünk.“ Gyülekezeti közének. 2. Ünnepi megnyitó. Mondja: Kapi Béla lelkész. 3. Kapi Gyula: „51-ik zsoltár.“ Nőikar orgonakisérettel, előadja a leányegylet énekkara. A magánszólamot éneklék: Hanély Flóra úrhölgy. 4. Prologus. Mondja Ihász Ferenc tanító. 5. Ünnepi beszéd. Mondja: Kovács Sándor theol. akad. tanár. 6. a) Kapi Gy.: „Te hozzád óh Uram“... b) Schumann: „Mindenhatóság“. Orgonakisérettel éneklék: Hanély Flóra úrhölgy. 7. Lampert Géza: „Boeckay emlékezete“. Szavalja: Flieger Margit leányegyl. tag. 8. Riemenschneider: Concertpraeludium. Orgonán előadja: Ihász Ferenc tanító. 9. Záró imádság. Mondja Kapi Béla lelkész. 10. Kapi Gy.: „Mi Atyánk...“ Orgonakisérettel éneklék a leányegylet énekkara. 11. Hymnus. Gyülekezeti közének.

Úgy az istentiszteleten, mint az egyházi ünnepélyen tenger sokaság töltötte meg a szép ev. templomot. A filiák népe s tanulócserege a tanítók vezetésével zászlók alatt vonult föl, de számosan voltak más felekezetűek (róm. kath. és zsidó vallásúak) is. Az egész műsor s az

ünnep lefolyása tervszerűen s fáradhatatlanul dolgozó, mivel izlésű rendező kézre vallott. *Hanély Flóra* úrhölgy nagy hálára kötelezte a hallgatóságot a legkényesebb művészi érzéket is kielégítő énekelődásával. Mi azonban főleg azt emeljük ki, hogy igaz, mély áhitatot s megilletődést tudott kelteni énekével. Délelőtt az istentiszteleten Kapi Gyulának egyik legszebb művét: *Óh hogy adhassak hálákat!* (Szövege Petröczy Kata Szidóniától) énekelte halk orgonakisérettel mellett. Az egész oly megható volt, hogy sokan könnyeztek hallatára. Délutáni pontjai méltók voltak a kezdethez. Gyönyörű példája annak, hogy a művészet mennyire emelheti az áhitatot, beleolvadhat az istentisztelet rendjébe, a nélkül, hogy művészi értékről le kellene mondania. Nagy hatást ért el Kapi Béla a dunántúli ifjú papi nemzedék egyik kiváló tagja, úgy délelőtti, mint délutáni beszédével. Kovács Sándor hosszabb előadást tatott Boeckayról. Jellemezte korát s megvilágította alkotásának nemzeti és egyháztörténeti jelentőségét. Azonban voltaképpen minden egyes szereplő rászolgált az elismerésre. A Boeckay-alapra önkéntes adakozásból 70 korona, a leány- és nőegylet céljaira 110 korona gyűlt be. A sikernek s a hívek adakozó jókedvének szép bizonyossága.

Igló. Kegyeletes szívvel ünnepelte az iglói ág. hitv. ev. egyházközség is Boeckay István dicső emlékét s a bécsi békekötés 300 éves fordulóját. Május hó 20-án reggel 8 órakor tartotta az ág. hitv. ev. főgymnasium emlékünnepélyét, melyen az ünnepi beszédet *Thern László* vallásstanár tartotta. Ugyancsak 8 órakor volt az ág. hitv. ev. polg. leány- és elemi iskola házi ünnepélye, melyen *Seltenreich Hugó* polg. leányiskolai tanár fejtegette megkapóan e nap jelentőségét. 9 órakor volt a templomban magyar istentisztelet, melyen *Jancsuskó László* segédlelkész beszélt, 10 órakor pedig német nyelvű hálaadó istentisztelet, melyen a szent beszédet dr. *Walser Gyula* lelkész tartotta. Mindkét istentiszteleten az evang. vallású tanítóképzészek énekkara gyönyörű karénekekkel szerepelt, melyet az egyház kiváló kántora, *Marton Károly* tanított be és vezetett. Az istentiszteletek végeztével egyházi diszközgyűlés volt a templomban, melyen *Topscher György* kir. tan. egyházfelügyelő méltatta magas szárnyalású beszédben Boeckay Istvánt és korát. Ezen beszéd, valamint a két szószéki beszéd jegyzőkönyvi megörökítésének elhatározásával véget ért a lelkesedéssel s áhitattal megtartott közgyűlés.

Nemespátró (Somogy). A reggeli órákban kintüzték templomra és iskolára a nemzeti lobogókat. Délelőtt 10 órakor a hívek serege — ide értve a tanulókat is — ünnepi istentiszteletet tartott, melyen Mesterházy Sándor lelkész prédikált, Nehemiás VIII. 9—10. alapján, offertoriumként befolyt 3 korona 51 fillér.

Istentisztelet után ugyancsak a templomban egyházi diszközgyűlés volt, melyen jegyzőkönyvileg örökítették meg a megemlékezés a bécsi békeről és annak hősi kivívójáról, Boeckay István fejedelemről. A délutáni istentisztelet végén Mesterházy Sándor lelkész hosszabb felolvasást tartott Boeckay Istvánról, mely felolvasás egy énekvers elzengésével záródott.

Rozsnyó. A rozsnyói ág. hitv. evang. és ref. egyház közösen ünnepelt. Az ünnep rendje a következő volt: I. Ünnepélyes istentiszteletek: d. e. fél 10 órakor az ág. hitv. ev., ugyancsak délelőtt 10 órakor az ev. ref. templomban. II. Diszközgyűlés. D. e. 11-kor közös diszközgyűlést tart a két egyház, Tichy Mihály ág. hitv. ev. egyházfelügyelő és Réz László ev. ref. lelkész elnöklése alatt a városháza nagytermében. Tárgysorozata: 1. Közének. „Erős vár a mi Istenünk“ éneklék a gyülekezet. 2. Elnöki megnyitó. Tartja Tichy Mihály ág. h. ev. egyh.

felügy. 3. Emlékbeszéd és indítvány, melyet tart és betereszt Terray Gyula ág. hitv. ev. főesperes-lelkész. 4. Az indítvány elfogadását ajánlja: V. Nagy Pál ev. ref. egyh. főgondnok. 5. Elnöki záróbeszéd. Mondja Réz László ev. ref. lelkész. 6. Hymnus. Éneklő a közönség. A diszközgyűlés befejezése után 1 órákor közebed volt.

Ó-Kér. Az ókéri ág. hitv. ev. egyház folyó évi május 20-án tartotta a bécsi béke és annak hős kivívója, Bocskay István emlékünnepét. Ünnepélyes istentisztelet után, melyen a helyi lelkész megható alkalomszerű beszédet tartott és melynek végén az iskolai énekkar a szózatot magyar nyelven énekelte, egyházi diszközgyűlés tartatott, mely ezen ünnepélyes napot szép szavakkal örökítette meg jegyzőkönyvében.

Tanácskozás az 1848. XX. t.-c. végrehajtása ügyében. A múlt hét végén Wekerle Sándor miniszterelnök elnöklésével bizalmas tanácskozás volt a miniszterelnöki palotában. Ott volt Apponyi Albert gróf vallás- és közoktatásügyi miniszter, Molnár Viktor államtitkár, Prónay Dezső b. egyet. felügyelő, dr. Sztehlo Kornél egyet. ügyész, Bánffy Dezső b. és Tóth János, A tanácskozás eredménye alkalmasint a miniszterelnök programbeszédében fog nyilvánosságra jutni.

Alapítvány a rigácsi ág. hitv. ev. leánygyülekezetben. Idősb Paál István, ki régebben szolgabíró volt Zalavármegye türjei járásában és ki jelenleg Sandon lakik vejénél: Madár Rezső lelkésznel, abból az alkalomból, hogy rigácsi birtokát eladta a *galsai* ev. gyülekezetnek, melynek régebben felügyelője volt, 400 koronát, a *rigácsi* ev. leánygyülekezetnek 600 koronát és a *sandi* ev. gyülekezetnek 600 koronát ajándékozott örök alapítványul. Ugyan ő már előbb a pápai ev. gyülekezetnél is tett Zoltán fia emlékére 200 koronás alapítványt. Mind ez az ő vallásos lelkületéről tanuskodik. E tettei önmagukban hordják a dicséretet.

Választások. *Várpalota* próbaszónoklatra Szalay János teési, Mohácsy Lajos gergelyi és Magyar Miklós kapolcsi lelkészt hívta meg. A *dunaföldvári* egyház Hanzély János tolnaszentandrás birtokost nagy kelkesedéssel felügyelőül választotta. *Túrócszentmártonban* a legutóbb tartott egyházi közgyűlés elhatározta, hogy a lelkészi állást meghívás útján töltik be és Skrovina Ottó jelenlegi adminisztrátorral. A határozatot valamennyi szavazattal 8 ellen alkották. A kisebbség fellebbezést jelentett be. A *budai* egyház legutóbb tartott közgyűlésén az állásától megvált gondnok, Kauffmann Camillo kir. bányakapitány helyett nagy lelkesedéssel gondnokká választotta *Sándy Gyula* építész, az eddigi egyházi jegyzőt. A *somogyi* ev. esperességhez tartozó iharosberényi evang. gyülekezetben a tanítói állás *Nagy János* tanító elhunytával megüresedett és a választási mozgalmak megindultak. A hívek két nevet emlegetnek, t. i. *Csatáry Kálmán* pogányszentpéteri tanító és *Fekete Lajos* iharosberényi segédtanító nevét.

Gusztáv Adolf-egylet. (Lipese 1906 május 10.) Az evang. Gusztáv Adolf-egylet központi bizottsága jelenti, hogy a főegylet f. évi 58. közgyűlését szeptember 25—27 napjain tartja *Augsburgban*, a melyre úgy a tagokat, mint az egylet barátait tisztelettel meghívja. Egyszersmind kéri, hogy a közgyűlésen tárgyalás alá bocsátandó indítványokat legkésőbb *f. é. július 15-ig*, az előadásra vállalkozók ebbeli szándékukat *szeptember 1-ig* jelentsék be a Gusztáv Adolf-egylet központi bizottságánál (Centralvorstand) Leipzig-ben, Weststrass 4. alatt.

Rövid hírek. *Zábrák Dénes* soproni evang. lelkész, smert híszónokunk aldozocsütörtök délután szép prédikációt mondott a budapesti deákteri templomban. Nagy érdeklődő közönség gyűlt egybe meghallgatására. — *A bécsi csász. kir. evang. egyházi főnátács* az Atzendorf János-féle alapítványi segélyt, évi 200 K-át az 1904—1908 évekre az önállóságra törekvő Ipolyvecének (Hont m.) juttatta. — *A dunántúli főiskolai* nagy bizottság jún. 9-én Sopronban tartja gyűlését. — *A középvasi egyház-* megye jún. 7-én Szombathelyen tartja közgyűlését.

Aranylakodalom. *Joó Henrik*, a *soltvadkerti* ág. h. ev. egyháznak több mint 50 éven át volt fáradhatlan szorgalmú, lelkiismeretes tanítója, ki csak a mult tanév végén vonult a jól megérdemelt nyugalomba s ki e német nyelvű egyházközség megmagyarosítása körül félszázadon keresztül a legsikeresebb munkát fejtette ki: f. évi május 12-én tartotta áldott lelkű nejevel, szül. *Schmidt Karolával* való egybekelésének 50 éves évforduló ünnepét, az úgynevezett *aranylakodalmat*. Az ünnepély délután 3 órákor kezdődött. Ünnepelő néptömeg sorfala között, a párosával haladó unokák és a volt tanítványok unokái után vonult a tisztos öreg pár az Úr házába, követték gyermekei, rokonai és tisztelői. A zsúfolásig megtöltött templomban *Krutzschnitt Antal* lelkész intézett az öreg párhoz megható beszédet, megáldotta frigyüket. Az ünnepséget családias jellegű vacsora zárta be az ünnepeltek szerény kedves otthonában, a hol a gyermekeken kívül a rokonok, barátok, kartársak, ismerősök és tanítványok egész serege tolmácsolta üdvözlését. A jó Isten áldását kérjük mi is az öreg házaspárra; életük alkonya nyúljon még hosszúra és aranyozza be azt a jó egészség, a megelégedés és gondtalanság derűje, a szerető gyermekek, unokák, dedunokák, rokonok és barátok igaz öröme.

Jótekonyság. *Krutzschnitt Antal* úr, *soltvadkerti* ev. lelkész, a tiszai ev. egyházkerület Rozsnyói fiú- és leányárvaháza javára *12 korona 44 fillért* gyűjtött és küldött be, melyért e helyen is köszönetet mond: *az árvaház előljárósága*.

Házasság. *Pröhle Károly*, *lajtaufalusi* evang. lelkész, okleveles theol. tanár, lapunk dolgozótársa június 6-án tartja esküvőjét *Thiering Rózával*, *Thiering Károly* nyug. soproni evang. lyc. tanár leányával. Az ifjú párt a vőlegény bátyja, *Pröhle Henrik* pozsonyi lelkész esketi. *Farkas Ilonkát*, *Farkas Géza* nagyszombati lelkésztestvérünk leányát, eljegyezte *Motyovszky Pál* *Dereneséből*. A két frigyre Istennek áldását kérjük.

Evang. vallású országgyűlési képviselők. Az új képviselőház evang. vallású tagjait összeállítottuk s mivel alkalmasint nincs hiba nélkül, olvasóinkat kérjük fel a szíves kiigazításra. Az esetleges megjegyzéseket május hó végéig kérjük. A névsor ez: *Berzsenyi Jenő* dr. (*Kis-Cell*), *Bohus Károly* (*Pancsova új*), *Draskóczy László* (*Rimaszécs*), *Fáby Károly* (*Gyoma*), *Hammersberg László* (*Garbócbogdány*), *Haviár Dániel* (*Szarvas*), *Hoitsy Pál* (*Pápa*), *Kossuth Ferenc* (*Cegléd*), *Lázár Pál* (*Bácsalmás*), *Laehne Hugó* (*Kőszeg*), *Meskó László* (*Nyiregyháza*), *Szász József* (*Komárom*), *Szász Zsombor* (*Diósd*), *Szentiványi Árpád* (*Kövi*), *Szentiványi Gábor* (*Vajda-Hunyad új*), *Tolnay Lajos* (*Siklós új*), *Ujházy Iván* (*Eperjes új*), *Veres József* (*Orosháza*), *Heinrich Antal* dr. (*Temes-Rékás új*), *Szontágh Andor* (*Orsova*), *Üchritz-Amadé Imre gr.* (*Abrudbánya új*), *Bella Mátyás* (*Liptó-szentmiklós új*), *Hodza Milán* (*Kölpény*), *Coppony Traugott* (*Brassó I.*), *Ivánka Oszkár* (*Ipolyás*), *Melczér Vilmos* (*Segesvár*), *Mikszáth Kálmán* (*Fogarás*), *Oberth Károly* (*Medgyes*), *Pildner Ferenc* (*Kőhalom*), *Schmidt Károly* (*Vidombák*), *Schuster Károly* (*Szentágota új*), *Gratz Gusztáv*

(*Ujgyház, új*), Greskovitz Vilmos (Keresztyénsziget), Trauschenfels Emil (Nagydisznód), Kualesz Godofréd (Beszterce). Összesen: 35. A megválasztottak között van 1 ker. felügyelő, 4 esp. felügyelő, 2 lelkész. A pártok közt így oszlanak meg: függetlenségi 18, alkotmánypárti 3, tót nemzetiségi 2, pártonkívüli a szászokkal együtt 12.

Kimaradtak a következők: Csillaghy György, Dórr Soma, Gränzenstein Béla, Heincz Hugó, Hegedüs Károly (meghalt), Hintz Ernő, Huszágh István, Kaas Ivor báró, Láng Lajos, Lányi Bertalan, Lindner Gusztáv, Lurtz Károly, Osztróczky Miklós (főispán lett), Pattyánszky Elek, Podmaniczky Frigyes báró, Schuller Rudolf, Szentiványi Gyula, Szóts Pál, Belicska Béni, Berecz Ábel. Összesen: 20. Új képviselő 9. Veszteség tehát 11.

Pályázatok.

A gömöri ág. hitv. ev. egyházmegyébe kebelezett *vizesréti* tót nyelvű egyházban

a rendes lelkészi állás

megüresedett, melyre ezennel pályázat nyitattik.

Ezen állással a következő javadalmazás van összekötve: 1. Lakáson és kerten kívül, készpénz, párbér, föld, rét termése, nemkülönben palástdíj címen az egyháztól 1264 kor. és 20 fill., azaz egyezerkétszázhatvan négy korona és husz fillérre értékelt járandóság. 2. Állami congrua címen 335 kor. 80 fill., azaz háromszázharmincöt korona és nyolevan fillér.

A lelkészválasztási szabályrendelet értelmében teljesen felszerelt kérvények folyó évi június 1-ig a főesperesi hivatalhoz küldendők.

Kelt Gömör-Panyiton és Rozsnyón 1906. május 14.

Terray Gyula,
főesperes.

1—1

Kubinyi Géza,
egyh. felügyelő.

A *Deák-téri ág. hitv. ev. fiúiskolában* egy üresedésben levő **tanítói állásra** ezennel pályázatot hirdetünk. Megkívánjuk, hogy a pályázók egyházi alkotmányunk 206. és 207. §. követelményeinek megfeleljenek és azonkívül németül is tudjanak. A kellően felszerelt folyamodványok *f. 1906. június hó 12-ig alulírott igazgatóhoz* terjesztendők be; az állás pedig szept. 1-én foglalandó el. Kezdő tanítók 2 évi próbaévre, gyakorlott tanítók azonban véglegesen alkalmaztatnak eddigi szolgálati évök beszámításával. Fizetési szabályatunk értelmében a javadalmazás a következő: a III. fokozatban a fizetés 1200 kor. 400 kor. lakpénzzel, 3 évi szolgálat után előlép a II. fokozatba, 1600 kor. fizetés 480 kor. lakpénzzel, további 4 évi szolgálat után előlép az I. fokozatba 2200 kor. fizetés 660 kor. lakpénzzel. Az I. fokozatba történt belépéstől számított további 5 évi szolgálat után nyeri el az első ötödéves pótlékot 200 koronát, a melyek azonban 1000 koronán felül nem emelkedhetnek. Az alkalmazott tanítóink az országos tanítói nyugdíjintézetnek tagjai.

Haberern I. Pál,
iskolafelügyelő.

1—2

Falvay Antal,
igazgató.

Pályázat

ág. hitv. evang. külföldi egyetemre menő többrendbeli hittanulónak és tanárjelöltnek való ösztöndíjra.

A Glosius Sámuel és Dániel-féle alapítványt a budapesti deákteri ág. hitv. evang. testvéregházaknál kezelő bizottság ezennel közhírré teszi, hogy a föntírt alapítványból külföldi egyetemeken tanuló ág. hitv. ev. lelkészi vagy pedig gymnasiumi tanári pályára készülő ifjak számára többrendbeli, egyenként 210 német birodalmi márkából álló ösztöndíj fog a jövő 1906—1907. tanévre kiosztatni. — Ezen ösztöndíjak egymásutáni két éven át élvezhetők.

Az elnyerhetés feltételei:

1. Ha hittani jelölt a folyamodó, akkor már is két évi folyamot jól végzett legyen valamely magyarhoni protestáns theologiai intézetben.

2. Ha tanári pályára készül a folyamodó, akkor az érettségi bizonyítvány kelte után már két évig honi vagy külföldi magasabb intézetben a maga választott szakmában jó sikerrel tanult legyen.

3. Azonkívül mindenik folyamodó a választott pálya különbsége nélkül legyen:

a) magyarországi születésű és ágostai hitvallású evangélikus,
b) a magyar nyelvet tudományosan ismerje, helyesen írja és beszélje, mely körülmény dékáni bizonyítvánnyal igazolandó,
c) legyen feddhetlen erkölcsi jellemű és jeles szorgalmú.

Ennélfogva felhívtnak a külföldi egyetemeken levő mindazon lelkész- vagy tanárjelöltek, kik már egy év óta a Glosius Sámuel és Dániel-féle ösztöndíjak élvezetében vannak, hogy ha még további egy évre külegyetemen maradni és az ösztöndíjakat élvezni óhajtanak: azt az előttük tudvalevő feltételek teljesítése mellett 1906. szeptember 30-ig alulírott bizottsági jegyzőnél kérvényileg jelentésk be.

Felhívtnak továbbá mindazon külegyetemen tanuló vagy oda még csak ezután kimenni szándékozó lelkész- és tanárjelöltek, kik a fentebb részletezett minőségi feltételeknek meg bírván felelni, ilyen ösztöndíjat a jövő 1906—1907. tanévben élvezni óhajtanak, hogy a fent megírt kötelezettséget is tartalmazzó sajátkezűen írt és aláírt, lakhelyükkel és az utolsó posta-állomással jegyzett kérvényeiket *f. 1906. évi szeptember 30-ig való záridő előtt* (melynél később beérkező folyamodványok figyelembe nem vétetnek) bérmentve és lepecsételve alulírott bizottsági jegyzőhöz (Budapest, V., Bálvány-utca 8. szám) küldjék be.

A megszavazott ösztöndíjat a díjnyertes hit- és tanárjelöltek felerészben a külföldi egyetemen történt beiratásuk igazolása után a tanév elején, második felerészét pedig a tanév második fele kezdetén, miután bizonyítványaikat az illető egyetemen sikerrel töltött első félévről és egyszersmind a második félévre lett beiratásuk felől is (Frequentations-Zeugniss und Anmeldungsbogen) a kifizetés alá kerülő összegről szóló sajátkezű bélyegtelen nyugtájukkal együtt előlegesen beküldötték, fogják posta útján bérmentesen megkapni, mívégre szükséges, hogy egyetemi lakásukat a nyugta beküldésekor pontosan megírják.

A ki ezen hit- és tanárjelölti ösztöndíjat már egy évig húzta, a rákövetkező évben is annak élvezetében csak úgy maradhat meg, ha újabban is érdemesnek tapasztaltatott; ha továbbá már az első évben a filozófiát, beleértve a filológiát és kivált erkölcsstani filozófiát is szorgalommal tanulja, s a második évben is tanulja; végre, ha magát előre arra kötelezte, hogy a külegyetemen töltött ösztöndíjas két esztendő után a hazába térve, a budapesti deákteri ág. hitv. evang. testvéregházaknál ha kívántatni fog, mérsékelt díj mellett egy évig segédtanári vagy segédlelkészi hivatalt viselend.

Dr. Zsigmondy Jenő,
biz. elnök.

Dr. Liedemann Frigyes,
biz. jegyző.

Zichy Mihálynak

„LUTHER WARTBURGBAN“ című képe ne hiányozzék egy protestáns családban se.

Kapható 6 és 12 koronás kiadásban
Petrik Gézánál Budapesten, II. ker.,
Donáti-utca 49. Megfelelő keret külön.

MAGYAR KIR. ÁLLAMVASUTAK NYÁRI MENETRENDJE.

Indulás Budapest ny. pályaudvarról			Érkezés Budapest ny. pályaudvarra		
Idő	A vonat neve	hová	Idő	A vonat neve	honnan
1.00	kel. ost. expr. v.	Wien, Paris, Ostende, London	11.25	K. o. e. v.	Konstantinápoly, Bukarest
5.45	"	Patona-Ujpest	11.30	"	Patona-Ujpest
6.00	"	Dunakeszi-Alag	11.35	"	Patona-Ujpest
6.15	"	Ersekújvár	11.40	"	Czegléd
6.35	"	Göd	11.45	"	Szolnok, Czegléd
6.40	"	Szeged, Szolnok	11.50	"	Patona-Ujpest
6.45	"	Lajosmizse, Kecskemet	11.55	"	Berlin, Zsolna
6.55	"	Kesztergom	12.00	"	Patona-Ujpest
7.20	"	Patona-Ujpest	12.05	"	Lajosmizse
8.00	"	Zsolna, Berlin	12.10	"	Dunakeszi-Alag
8.05	"	Wien	12.15	"	Bukarest, Bazilás
8.30	"	Dunakeszi-Alag	12.20	"	Dorog
8.50	"	Temesvárt, Karánsebes, Bazilás	12.25	"	Patona-Ujpest
9.05	"	Vác, N.-Máros	12.30	"	Nagy-Máros
9.20	"	Piliscsaba	12.35	"	Göd
9.35	"	Wien, Berlin	12.40	"	Nagy-Máros
9.40	"	Patona-Ujpest	12.45	"	Kecskemet, Lajosmizse
9.45	"	Bukarest-Bazilás	12.50	"	Patona-Ujpest
11.25	"	Patona-Ujpest	12.55	"	Patona-Ujpest
11.35	"	Nagy-Máros	1.00	"	Bukarest, Bazilás
11.40	"	Lajosmizse, Kecskemet	1.05	"	Patona-Ujpest

Indulás Budapest k. pályaudvarról			Érkezés Budapest k. pályaudvarra		
Idő	A vonat neve	hová	Idő	A vonat neve	honnan
12.05	"	Czegléd, Szolnok	12.05	"	Patona-Ujpest
12.15	"	Patona-Ujpest	12.10	"	Patona-Ujpest
12.25	"	Nagy-Máros	12.15	"	Bukarest, Bazilás
12.40	"	Dorog	12.20	"	Patona-Ujpest
12.45	"	Dunakeszi-Alag	12.25	"	Patona-Ujpest
12.50	"	Pilis-Csaba	12.30	"	Patona-Ujpest
12.55	"	Vác, N.-Máros	12.35	"	Patona-Ujpest
1.00	"	Patona-Ujpest	12.40	"	Patona-Ujpest
1.05	"	Patona-Ujpest	12.45	"	Patona-Ujpest
1.10	"	Bukarest, Bazilás	12.50	"	Patona-Ujpest
1.15	"	Ersekújvár	12.55	"	Patona-Ujpest
1.20	"	Patona-Ujpest	1.00	"	Patona-Ujpest
1.25	"	Patona-Ujpest	1.05	"	Patona-Ujpest
1.30	"	Patona-Ujpest	1.10	"	Patona-Ujpest
1.35	"	Patona-Ujpest	1.15	"	Patona-Ujpest
1.40	"	Patona-Ujpest	1.20	"	Patona-Ujpest
1.45	"	Patona-Ujpest	1.25	"	Patona-Ujpest
1.50	"	Patona-Ujpest	1.30	"	Patona-Ujpest
1.55	"	Patona-Ujpest	1.35	"	Patona-Ujpest
2.00	"	Patona-Ujpest	1.40	"	Patona-Ujpest
2.05	"	Patona-Ujpest	1.45	"	Patona-Ujpest
2.10	"	Patona-Ujpest	1.50	"	Patona-Ujpest
2.15	"	Patona-Ujpest	1.55	"	Patona-Ujpest
2.20	"	Patona-Ujpest	2.00	"	Patona-Ujpest
2.25	"	Patona-Ujpest	2.05	"	Patona-Ujpest
2.30	"	Patona-Ujpest	2.10	"	Patona-Ujpest
2.35	"	Patona-Ujpest	2.15	"	Patona-Ujpest
2.40	"	Patona-Ujpest	2.20	"	Patona-Ujpest
2.45	"	Patona-Ujpest	2.25	"	Patona-Ujpest
2.50	"	Patona-Ujpest	2.30	"	Patona-Ujpest
3.00	"	Patona-Ujpest	2.35	"	Patona-Ujpest
3.10	"	Patona-Ujpest	2.40	"	Patona-Ujpest
3.20	"	Patona-Ujpest	2.45	"	Patona-Ujpest
3.30	"	Patona-Ujpest	2.50	"	Patona-Ujpest
3.40	"	Patona-Ujpest	2.55	"	Patona-Ujpest
3.50	"	Patona-Ujpest	3.00	"	Patona-Ujpest
4.00	"	Patona-Ujpest	3.05	"	Patona-Ujpest
4.10	"	Patona-Ujpest	3.10	"	Patona-Ujpest
4.20	"	Patona-Ujpest	3.15	"	Patona-Ujpest
4.30	"	Patona-Ujpest	3.20	"	Patona-Ujpest
4.40	"	Patona-Ujpest	3.25	"	Patona-Ujpest
4.50	"	Patona-Ujpest	3.30	"	Patona-Ujpest
5.00	"	Patona-Ujpest	3.35	"	Patona-Ujpest
5.10	"	Patona-Ujpest	3.40	"	Patona-Ujpest
5.20	"	Patona-Ujpest	3.45	"	Patona-Ujpest
5.30	"	Patona-Ujpest	3.50	"	Patona-Ujpest
5.40	"	Patona-Ujpest	3.55	"	Patona-Ujpest
5.50	"	Patona-Ujpest	4.00	"	Patona-Ujpest
6.00	"	Patona-Ujpest	4.05	"	Patona-Ujpest
6.10	"	Patona-Ujpest	4.10	"	Patona-Ujpest
6.20	"	Patona-Ujpest	4.15	"	Patona-Ujpest
6.30	"	Patona-Ujpest	4.20	"	Patona-Ujpest
6.40	"	Patona-Ujpest	4.25	"	Patona-Ujpest
6.50	"	Patona-Ujpest	4.30	"	Patona-Ujpest
7.00	"	Patona-Ujpest	4.35	"	Patona-Ujpest
7.10	"	Patona-Ujpest	4.40	"	Patona-Ujpest
7.20	"	Patona-Ujpest	4.45	"	Patona-Ujpest
7.30	"	Patona-Ujpest	4.50	"	Patona-Ujpest
7.40	"	Patona-Ujpest	4.55	"	Patona-Ujpest
7.50	"	Patona-Ujpest	5.00	"	Patona-Ujpest
8.00	"	Patona-Ujpest	5.05	"	Patona-Ujpest
8.10	"	Patona-Ujpest	5.10	"	Patona-Ujpest
8.20	"	Patona-Ujpest	5.15	"	Patona-Ujpest
8.30	"	Patona-Ujpest	5.20	"	Patona-Ujpest
8.40	"	Patona-Ujpest	5.25	"	Patona-Ujpest
8.50	"	Patona-Ujpest	5.30	"	Patona-Ujpest
9.00	"	Patona-Ujpest	5.35	"	Patona-Ujpest
9.10	"	Patona-Ujpest	5.40	"	Patona-Ujpest
9.20	"	Patona-Ujpest	5.45	"	Patona-Ujpest
9.30	"	Patona-Ujpest	5.50	"	Patona-Ujpest
9.40	"	Patona-Ujpest	5.55	"	Patona-Ujpest
9.50	"	Patona-Ujpest	6.00	"	Patona-Ujpest
10.00	"	Patona-Ujpest	6.05	"	Patona-Ujpest
10.10	"	Patona-Ujpest	6.10	"	Patona-Ujpest
10.20	"	Patona-Ujpest	6.15	"	Patona-Ujpest
10.30	"	Patona-Ujpest	6.20	"	Patona-Ujpest
10.40	"	Patona-Ujpest	6.25	"	Patona-Ujpest
10.50	"	Patona-Ujpest	6.30	"	Patona-Ujpest
11.00	"	Patona-Ujpest	6.35	"	Patona-Ujpest
11.10	"	Patona-Ujpest	6.40	"	Patona-Ujpest
11.20	"	Patona-Ujpest	6.45	"	Patona-Ujpest
11.30	"	Patona-Ujpest	6.50	"	Patona-Ujpest
11.40	"	Patona-Ujpest	6.55	"	Patona-Ujpest
11.50	"	Patona-Ujpest	7.00	"	Patona-Ujpest
12.00	"	Patona-Ujpest	7.05	"	Patona-Ujpest
12.10	"	Patona-Ujpest	7.10	"	Patona-Ujpest
12.20	"	Patona-Ujpest	7.15	"	Patona-Ujpest
12.30	"	Patona-Ujpest	7.20	"	Patona-Ujpest
12.40	"	Patona-Ujpest	7.25	"	Patona-Ujpest
12.50	"	Patona-Ujpest	7.30	"	Patona-Ujpest
1.00	"	Patona-Ujpest	7.35	"	Patona-Ujpest
1.10	"	Patona-Ujpest	7.40	"	Patona-Ujpest
1.20	"	Patona-Ujpest	7.45	"	Patona-Ujpest
1.30	"	Patona-Ujpest	7.50	"	Patona-Ujpest
1.40	"	Patona-Ujpest	7.55	"	Patona-Ujpest
1.50	"	Patona-Ujpest	8.00	"	Patona-Ujpest
2.00	"	Patona-Ujpest	8.05	"	Patona-Ujpest
2.10	"	Patona-Ujpest	8.10	"	Patona-Ujpest
2.20	"	Patona-Ujpest	8.15	"	Patona-Ujpest
2.30	"	Patona-Ujpest	8.20	"	Patona-Ujpest
2.40	"	Patona-Ujpest	8.25	"	Patona-Ujpest
2.50	"	Patona-Ujpest	8.30	"	Patona-Ujpest
3.00	"	Patona-Ujpest	8.35	"	Patona-Ujpest
3.10	"	Patona-Ujpest	8.40	"	Patona-Ujpest
3.20	"	Patona-Ujpest	8.45	"	Patona-Ujpest
3.30	"	Patona-Ujpest	8.50	"	Patona-Ujpest
3.40	"	Patona-Ujpest	8.55	"	Patona-Ujpest
3.50	"	Patona-Ujpest	9.00	"	Patona-Ujpest
4.00	"	Patona-Ujpest	9.05	"	Patona-Ujpest
4.10	"	Patona-Ujpest	9.10	"	Patona-Ujpest
4.20	"	Patona-Ujpest	9.15	"	Patona-Ujpest
4.30	"	Patona-Ujpest	9.20	"	Patona-Ujpest
4.40	"	Patona-Ujpest	9.25	"	Patona-Ujpest
4.50	"	Patona-Ujpest	9.30	"	Patona-Ujpest
5.00	"	Patona-Ujpest	9.35	"	Patona-Ujpest
5.10	"	Patona-Ujpest	9.40	"	Patona-Ujpest
5.20	"	Patona-Ujpest	9.45	"	Patona-Ujpest
5.30	"	Patona-Ujpest	9.50	"	Patona-Ujpest
5.40	"	Patona-Ujpest	9.55	"	Patona-Ujpest
5.50	"	Patona-Ujpest	10.00	"	Patona-Ujpest
6.00	"	Patona-Ujpest	10.05	"	Patona-Ujpest
6.10	"	Patona-Ujpest	10.10	"	Patona-Ujpest
6.20	"	Patona-Ujpest	10.15	"	Patona-Ujpest
6.30	"	Patona-Ujpest	10.20	"	Patona-Ujpest
6.40	"	Patona-Ujpest	10.25	"	Patona-Ujpest
6.50	"	Patona-Ujpest	10.30	"	Patona-Ujpest
7.00	"	Patona-Ujpest	10.35	"	Patona-Ujpest
7.10	"	Patona-Ujpest	10.40	"	Patona-Ujpest
7.20	"	Patona-Ujpest	10.45	"	Patona-Ujpest
7.30	"	Patona-Ujpest	10.50	"	Patona-Ujpest
7.40	"	Patona-Ujpest	10.55	"	Patona-Ujpest
7.50	"	Patona-Ujpest	11.00	"	Patona-Ujpest
8.00	"	Patona-Ujpest	11.05	"	Patona-Ujpest
8.10	"	Patona-Ujpest	11.10	"	Patona-Ujpest
8.20	"	Patona-Ujpest	11.15	"	Patona-Ujpest
8.30	"	Patona-Ujpest	11.20	"	Patona-Ujpest
8.40	"	Patona-Ujpest	11.25	"	Patona-Ujpest
8.50	"	Patona-Ujpest	11.30	"	Patona-Ujpest
9.00	"	Patona-Ujpest	11.35	"	Patona-Ujpest
9.10	"	Patona-Ujpest	11.40	"	Patona-Ujpest
9.20	"	Patona-Ujpest	11.45	"	Patona-Ujpest
9.30	"	Patona-Ujpest	11.50	"	Patona-Ujpest
9.40	"	Patona-Ujpest	11.55	"	Patona-Ujpest
9.50	"	Patona-Ujpest	12.00	"	Patona-Ujpest
10.00	"	Patona-Ujpest	12.05	"	Patona-Ujpest
10.10	"	Patona-Ujpest	12.10	"	Patona-Ujpest
10.20	"	Patona-Ujpest	12.15	"	Patona-Ujpest
10.30	"	Patona-Ujpest	12.20	"	Patona-Ujpest
10.40	"	Patona-Ujpest	12.25	"	Patona-Ujpest
10.50	"	Patona-Ujpest	12.30	"	Patona-Ujpest
11.00	"	Patona-Ujpest	12.35	"	Patona-Ujpest
11.10	"	Patona-Ujpest	12.40	"	Patona-Ujpest
11.20	"	Patona-Ujpest	12.45	"	Patona-Ujpest
11.30	"	Patona-Ujpest	12.50	"	Patona-Ujpest
11.40	"	Patona-Ujpest	12.55	"	Patona-Ujpest
11.50	"	Patona-Ujpest	1.00	"	Patona-Ujpest
12.00	"	Patona-Ujpest	1.05	"	Patona-Ujpest
12.10	"	Patona-Ujpest	1.10	"	Patona-Ujpest
12.20	"	Patona-Ujpest	1.15	"	Patona-Ujpest
12.30	"	Patona-Ujpest	1.20	"	Patona-Ujpest
12.40	"	Patona-Ujpest	1.25	"	Patona-Ujpest
12.50	"	Patona-Ujpest	1.30	"	Patona-Ujpest
1.00	"	Patona-Ujpest	1.35	"	Patona-Ujpest
1.10	"	Patona-Ujpest	1.40	"	Patona-Ujpest
1.20	"	Patona-Ujpest	1.45	"	Patona-Ujpest
1.30	"	Patona-Ujpest	1.50	"	Patona-Ujpest
1.40	"	Patona-Ujpest	1.55	"	Patona-Ujpest
1.50	"	Patona-Ujpest	2.00	"	Patona-Ujpest
2.00	"	Patona-Ujpest	2.05	"	Patona-Ujpest
2.10	"	Patona-Ujpest	2.10	"	Patona-Ujpest
2.20	"	Patona-Ujpest	2.15	"	Patona-Ujpest
2.30	"	Patona-Ujpest	2.20	"	Patona-Ujpest
2.40	"	Patona-Ujpest			